

можливих ризиків у шлюбно-сімейних відносинах.

Аналіз кризових етапів подружнього життя та виявлення найважливіших симптомів, які притаманні їм, дозволяють розглядати розлучення як серйозну проблему над якою повинні працювати як фахівці, так і саме подружжя, оскільки сучасна людина корегує своє життя не на засадах звичаїв та традицій, а на практиках самовдосконалення, саморозвитку та самоосвіти. Подальше дослідження сутності феномену розлучення, виявлення його основних чинників та наслідків, особливостей кризових стадій життєвого циклу сім'ї, буде сприяти більш глибокому та об'єктивному аналізу тих проблем, що виникають у шлюбно-сімейних відносинах та пошуку дієвих засобів їх розв'язання.

Література

1. Антонов А. И. Исторические изменения семьи как социального института. В кн. Социология семьи: Учебник / Под ред. проф. А.И.Антонова. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : ИНФРА-М, 2007. – 304 с.
 2. Гіденс Е. Нестримний світ як глобалізація перетворює наше життя. – Київ : Альтерпрес, 2004. – 100 с.
 3. Голод С. И. Семья и брак: историко-социологический анализ. – Санкт-Петербург : ГООТК «Петрополис», 1998. – 271 с.
 4. Голод С. И. Социолого-демографический анализ состояния и эволюции семи // Социологические исследования. – 2008. – № 1.
 5. Кризи сімейних відносин чи кризи по-сімейному [Електронний ресурс]. – Ресурс доступу: <http://megasite.in.ua/9267-krizi-simtjjnih-vidnosin-chi-krizi-ro-simejnomu.html>
 6. Кризи сімейного життя – як їх подолати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://superova.com/2011/02/kryzy-simejnoho-zhyttya-yak-jih-podolaty/>
 7. Рудинеско Е. Розладнана сім'я / Пер. з фр. – Київ : Ніка-Центр, 2004. - 229 с.
- Тоффлер Е. Третя хвиля. – Київ : Вид. дім «Всесвіт», 2000. – 480 с.

Моргун Д. студ. гр.БЕП-20
Науковий керівник ст. викладач
Гребеннікова Н. В.
Київський національний
університет
технологій та дизайну

РОЛЬ СІМ'Ї У РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Сім'я в соціумі завжди виступала і виступає його основою, а також здійснює вирішальний орієнтаційний вплив на формування особистості: становлення характеру, формування ціннісних орієнтацій, провідних

пріоритетів, соціальної зрілості. У родині зберігаються традиції і звичаї того чи іншого етносу, його риси. У зв'язку з цим, сім'я завжди відіграла важливу роль в становленні і розвитку держави. У сім'ї як в найстарішому соціальному інституті відбивалися і відбиваються усі досягнення, труднощі, протиріччя суспільства.

Роль сім'ї у розвитку особистості завжди цікавила вчених. Вивченню ролі сім'ї як соціального інституту присвятили свої праці класики соціології: Е. Дюркгейм, О. Конт, П. Сорокін, Г. Спенсер, Т. Парсонс та ін. Питаннями розвитку сучасної родини займаються Е. Бьорджесс, Дж. Боссард, У. Дж. Гуд, К. Кіркпатрік, Г. Локк, М. Німкофф, У. Огборн, Р. Уинч, Р. Хілл, К. Циммерман, М. Елмер і ін.

На сучасному етапі у вивченні інституту сім'ї склалося два підходи: один – фамілістичний, який сприймає сучасну сім'ю як таку, що знаходиться в стані кризи, тому, що розпалися традиційні її форми і зв'язки, ціннісні засади стали іншими, а другий - постмодерний, який акцентує увагу на нових, різноманітних формах сім'ї [1]. Дослідники вважають, що зміни в сучасній сім'ї відбуваються в результаті трансформацій, які охоплюють суспільство.

Сім'я є складним соціальним інститутом, який пов'язаний з усіма сферами життя суспільства; вона охоплює усі рівні соціальної практики: від особистісно-індивідуального до державного, від матеріального до духовного [2, с. 8].

Транслятором традицій, звичаїв, моральних норм та цінностей суспільства, протягом багатьох століть виступала сім'я, вона виконувала і продовжує виконувати властиві їй функції народження, утримання та виховання підростаючого покоління. Сім'я вводить дитину в навколишній світ, звертаючи увагу на різні сторони її становлення: моральну, політичну, фізичну, естетичну, релігійну тощо.

Сім'я виступає найважливішим фактором соціалізації особистості. Саме в сім'ї дитина підключається до громадського життя, сприймає його норми та цінності, мову, способи мислення. Виходячи з цього, можна зазначити, що майбутнє буде притаманне тільки тому суспільству, яке приділяє увагу підтримці і розвитку інституту сім'ї, яке розглядає родину як найвищу цінність людства.

Останнім часом сім'я зазнала серйозних змін, іншими стали її функції і пріоритети. На сучасному етапі сім'я стала рухливою і менш стабільною, змінилися її ціннісні орієнтири. Сьогодні в суспільстві складається ситуація, яка свідчить про те, що сім'я часто позбавляється своїх головних функцій, і саме тих, що пов'язані з вихованням дітей.

У суспільстві все частіше з'являються неповні родини, незареєстровані шлюбні союзи, транснаціональні сім'ї, в яких батьки виступають у ролі «добувачів», а не вихователів, часто виїжджають на заробітки за кордон, а діти залишаються під опікою найближчих родичів (бабусь, дідусів, тіток та дядьків або взагалі знайомих), у зв'язку з цим, увага до духовних, моральних цінностей стає слабшою або взагалі йде з

поля зору батьків, на перший план виходять матеріальні цінності; висуваються вперед індивідуально-особистісні цінності.

Роль сім'ї як структурної одиниці суспільства починає ігноруватися, виникає проблема відтворення майбутнього покоління, сім'я перестає піклуватися про духовний розвиток дітей, тому й не вирішуються моральні, громадянські проблеми, що існують в суспільстві. Адже моральне виховання починається саме у родині; в цьому середовищі у дітей складаються моральні норми поведінки, формуються ідеали, ставлення до рідних, інших людей, держави. Дитина набуває перший громадянський досвід. У сім'ї дитина відкриває для себе роль влади в особі батьків. Так, Ю. Резник вважає, що взаємини, які складаються між дітьми та батьками, грають найважливішу роль в створенні раціональної «Я-концепції». Саме поведінка батьків, за думкою вченого, відіграє певну роль у розвитку самооцінки дитини, в її моральному вихованні [4, с. 74].

Сім'я відіграє важливу роль в якості інституту морального виховання майбутніх поколінь, в якому діти не лише спираються на досвід, знання членів родини, а й відтворюють їх поведінку, звичаї, ціннісні орієнтації, ідеали, політичні погляди, ставлення до громадянського обов'язку та відповідальності. Сім'я досягає результативності у виховній діяльності тільки тоді, коли нею створені умови для різнобічного розвитку особистості дитини. Якщо сім'я не займається вихованням, і не дбає про створення необхідних умов для становлення особистості дитини, то на дитину починають впливати інші агенти, які входять до її найближчого оточення, а вони не завжди є носіями високоморальних якостей та ідеалів.

За останній час авторитет сім'ї дещо знизився. Але він залишився достатньо значущим для дітей. Згідно з дослідженнями інституту соціології НАН України, родині довіряють повністю - 61, 44% молодих людей, в загальному довіряють - 31,36%, не довіряють зовсім - 2, 87%, в загальному не довіряють - 2,83% [3].

У підлітковому віці авторитет сім'ї дещо знижується, у формуванні ціннісних орієнтацій, ідеалів зростає роль друзів, однокласників [5]. І чим дорослішою стає людина, тим ширшою, різноманітнішою стає сфера її взаємодії з соціумом і на її становлення впливає вже не тільки найближче оточення, а й вторинні і третинні агенти: ЗМІ, Інтернет, політики, діячі шоу бізнесу, спорту тощо. Але сім'я для багатьох молодих людей і в студентські роки залишається важливим чинником у формуванні духовних цінностей, громадянської позиції.

В сучасних умовах українська сім'я переживає великі труднощі соціально-економічного характеру, але вона як і раніше продовжує залишатися визначальною ланкою в процесі становлення морального здоров'я особистості. І іншого інституту, який зміг би її замінити, немає. У зв'язку з цим, допомогу сім'ї покликані надавати такі громадські інститути, як держава, ЗМІ, медичні установи, навчальні заклади.

Сфера освіти за своєю суттю є локомотивом соціального, економічного розвитку, оскільки саме в цій сфері можна впливати на всіх

суб'єктів освітнього процесу, у зв'язку з цим, освіта має базуватися на системі високоморальних цінностей. Вона має спиратися на принцип гуманізації, який дозволяє формувати творчо активних, інтелектуально вільних, громадянсько відповідальних особистостей. Навчальний заклад здатний досягнути позитивного результату тільки в разі плідного контакту з сім'єю: моральне виховання особистості - справа спільна і сім'я входить до числа безпосередніх учасників цього процесу.

Процес залучення до цінностей, ідеалів родини починається ще в ранньому віці: з пісень, казок, з розповідей про історичні події, в яких брали участь члени сім'ї, з екскурсій, подорожей рідним краєм. За даними досліджень, молоді люди, які ще в дитинстві почули розповідь про Батьківщину, про її минуле, в більшій мірі відчують з нею емоційну і духовну близькість, відчують себе її громадянами, прагнуть проявляти громадську активність, служити в армії.

Таким чином, моральне виховання, що базується на традиціях, родинних реліквіях, історичній пам'яті, здатне впливати на становлення особистості. Важливо з ранніх років залучати дитину до цінностей сім'ї, знайомити її з історією, традиціями, звичаями. А форми виховання можуть бути різними: розповіді, складання генеалогічного дерева, спільна участь у конкурсах та фестивалях, Днях родини, майстер-класах, вечорах тощо.

Література

1. Буковський А. Й. Сім'я як соціальний феномен в Україні /<http://mydisser.com/ru/catalog/view/315/324/14796.html>
2. Буяк Б. Б. Роль сім'ї у формуванні світоглядної складової політичного виховання молоді / вісник СевНТУ : зб. наук. пр. Вип. 126/2012. Серія : Філософія. – Севастополь, 2012. – 13 с.
3. Інститут соціології НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://http://isoc.com.ua/institute/public.php>
4. Резник Ю. М. Структура личности. Статусы-роли-диспозиции / Ю. М. Резник // Личность. Культура. Общество. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2000. – Вып. 4(6). – Т.2. –236 с.
5. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www/uisr.org.ua>